

Rituelen en geestelijke verzorging

Joanna Wojtkowiak
Cultuurpsycholoog, Leerstoel HGV
Universiteit voor Humanistiek

9 oktober 2019

“They might have guns, but we have flowers”

1. De kracht van rituelen
2. Hoe werkt ritueel helend,
transformerend? En, waarom?
3. Hoe creëert ritueel
verbondenheid?
4. Discussie

De kracht van rituelen

- Symbolische, esthetische vertaling (o.a. Lukken; Wojtkowiak)
- Perspectief verspringt: verleden, heden, toekomst komen samen
- Belichaamde ervaring/handeling (o.a. Grimes, Rappaport)
- Symbolische werkelijkheid en authentieke emotie vallen samen: lichamenlijk zwaar – emotioneel zwaar
- Rituelen scheppen emotionele en social orde in tijd van chaos
- Rituelen werken helend?! Maar hoe? Wanneer? Door wie?

The problem with ritual efficacy

- “Rituals pose a **cognitive paradox**: although widely used to treat problems, they are cultural conventions and lack a causal explanation for their effects” (Legare & Souza, 2012, p. 1)
- “The peculiar fascination of ritual lies in the fact that here, as in few other human activities, **the actors both are, and are not, the author of their acts**” (Humphrey & Laidlaw, 1994, p. 5).

Is ritueel therapeutisch/helend?

- Lukken (1999): “In rituelen gaat het niet om beheersbare werkelijkheid, waarmee techniek en empirische wetenschap zich bezighouden. [...] het gaat niet om technische causaliteit en een beheersbare communicatie met de werkelijkheid. Er is een alternatief. In en door het ritueel ziet de mens af van zijn eigen kunnen. Hij laat de overstijgende werkelijkheid toe in zijn bestaan.” (p. 60)
- “Symbooltaal is onmisbaar voor geestelijke gezondheid”
- Rituele genezing => rituele transformatie?!

“Cured, you are fixed; healed, you are
reconnected” (Ron Grimes, 2002, p. 343).

- Rituals work on the basis of **“intuitive beliefs about action efficacy or potency”** (Legare & Souza, 2012 p. 2)
- Rituele effectiviteit wordt gecreëerd door rituele structuur:
 - ⇒ Hoe specifiek is tijdstip?
 - ⇒ Aantal herhalingen binnen ritueel
 - ⇒ Aantal stappen binnen ritueel
 - ⇒ Religieus icoon (Maagd Maria, Saint Edwiges, Sao Expedito)

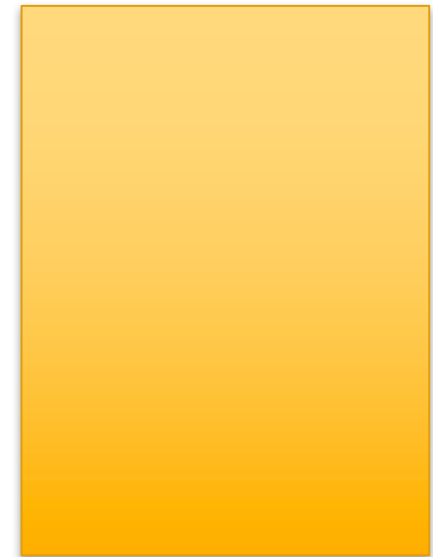

Table 1. Ritual conditions and psychological states and processes involved in transformation.

Ritual condition	Psychological processes and states
Aesthetic distance	<ul style="list-style-type: none">● Emotions are stimulated in a safe, contained context● Experience is translated symbolically, aesthetically● Reconciling emotions and thoughts● Emotional discharge ('catharsis')● A sense of relaxation, clarity afterwards
Structured performance	<ul style="list-style-type: none">● Attention-grabbing, memorable, coordinated, structured, formal action● Cognitive simplification● A sense of time/space compression● Meaning making and moral interpretation is agonistic● Rhythmic, systematic unfolding of emotions and meanings
Social collaboration	<ul style="list-style-type: none">● Collective, synchronised action and emotional arousal● Meaningful identity processes through links with autobiographical memory● Sense of cohesion, solidarity with other participants

Hoe creëert ritueel verbondenheid?

- Gezamenlijke, synchronische handeling (Wen et al. 2016)
- Even in the most individualised contexts, rituals ‘necessitate collaboration’ (Davies, 2002, p. 229)
- Gedeelte extreme, pijnlijke ervaring (Lanham & Whitehouse, 2014)
- **“promoting resilience and well-being within the community** will encourage collective recovery. Thus, collective recovery is a process that is constructed through **collective action**, reflection, and narration (Hawke & Ness, 2017, p. 2).”

Discussie nieuwe rituelen in GV

- Hoe kun je als GVer bijdragen aan rituele effectiviteit? Inzichten uit onderzoek verwerken in nieuwe rituelen zonder dat ritueel mechanistische uitvoering wordt?
- Hoe creëer je bereidheid en veiligheid in nieuwe rituelen? (vooral in grote, interlevensbeschouwelijke groepen)
- Herbruik van bestaande rituelen en gebruiken? Wanneer wel, wanneer niet? (Ethics of ritualizing)
- Het voorbereiden van ritueel vraagt om veel tijd en toewijding: heb je die tijd als GVer?
-

Dank voor uw aandacht!

j.wojtkowiak@uvh.nl